

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ЯК ФОРМИ РОЗВИТКУ СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ

УДК 37.01:796.5

DOI: 10.12958/2227-2747-2025-3(190)-30-38

Данильчук Всеволод Володимирович,

вчитель англійської мови

КЗЗСО «Лицей № 13 Хмельницької міської ради»,

м. Хмельницький, Україна.

vsevoloddanylchuk@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-2159-4018>

Караман Олена Леонідівна,

доктор педагогічних наук, професор,

ректор ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Полтава, Україна.

karaman.olena.lnu@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8541-9972>

Для цитування: Данильчук В. В., Караман О. Л. Методологічні засади рекреаційної діяльності як форми розвитку світогляду особистості. *Освіта та педагогічна наука*. 2025. № 3(190). С. 30–38. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-3\(190\)-30-38](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-3(190)-30-38).

References (стандарт APA): Danylchuk, V. V., & Karaman, O. L. (2025). Metodolohichni zasady rekreatsiinoi diialnosti yak formy rozvytku svitohliadu osobystosti [Methodological Foundations of Recreational Activity as a Form of Personality's Worldview Development]. *Osvita ta pedahohichna nauka – Education and Pedagogical Sciences*, 3(190), 30–38. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-3\(190\)-30-38](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-3(190)-30-38)[in Ukrainian].

Постановка проблеми. Сучасні соціальні трансформації, що зумовлені воєнними діями та політичними змінами в Україні, актуалізують проблему розвитку світогляду особистості. В умовах воєнного стану та соціальної нестабільності рекреаційна діяльність набуває стратегічного значення, оскільки постає важливим складником збереження та відновлення фізичних і духовних ресурсів людини. Рекреаційна діяльність у цьому контексті не лише задовольняє потреби у відпочинку, а й стає формою: світоглядного розвитку, що забезпечує баланс між внутрішнім світом людини та її зовнішнім соціокультурним середовищем; інтеграції соціального та ін-

дивідуального досвіду, що сприяє становленню гармонійної особистості, її ціннісних установок.

Аналіз актуальних досліджень. Проблему світогляду репрезентовано в працях видатних педагогів-мислителів, а саме: Я. Коменського, Й.-Г. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, С. Русової, Г. Сковороди, В. Сухомлинського та вітчизняних учених-філософів: І. Беха, Г. Васяновича, В. Кременя, М. Максименка, С. Щерби та ін.

Теоретичні засади рекреаційної діяльності представлені в доробках вітчизняних дослідників В. Бабарицької, В. Величко, І. Гродзинської, О. Гусевої, А. Замкової, О. Колотухи, Л. Кучинської, С. Нездоймінова, Н. Сидорчук, В. Стафійчука, В. Павлова, Т. Парфіненко, Л. Черчик, Н. Фоменко та ін., які розглядали рекреаційну діяльність у контексті курортології, здоров'язбереження, вільного часу та дозвільної діяльності дорослих людей та ін. Проте рекреаційна діяльність у контексті розвитку світогляду особистості залишається малодослідженою на часі.

Мета статті – визначити методологічні засади рекреаційної діяльності як форми розвитку світогляду особистості та обґрунтувати її значення в процесі формування аксіологічної, ноологічної та когнітивної сфери людини.

Методологія та методи дослідження. Задля забезпечення окресленої мети використано методи дослідження: аналіз, синтез, абстрагування – для теоретичного опрацювання наукових джерел щодо заявленої проблеми; низку наукових підходів: рекреалогічного, системного, комплексного, аксіологічного, ноологічного, психосоціального, педагогічного – для забезпечення методологічного підґрунтя досліджуваної проблеми.

Виклад основного матеріалу.

Проблема рекреаційної діяльності як форми розвитку світогляду особистості визначає, насамперед, розгляд її методологічного підґрунтя, що розпочнемо з позицій *рекреалогічного підходу*, який визначаємо одним із провідних.

Методологія рекреалогічного підходу передбачає вивчення, аналіз та практичне застосування рекреаційних активностей, їх вплив на світогляд, здоров'я, благополуччя людини. За міркуваннями Н. Сидорчук, Л. Кучинської, цей підхід спрямований на розуміння впливу рекре-

ації на фізичне та психічне здоров'я людини, соціальні взаємини та культурні аспекти життя суспільства (Сидорчук, 2017; Кучинська, 2021).

Базові позиції методології рекреалогічного підходу в контексті досліджуваної проблеми передбачають:

наукові основи рекреаології – огляд історії та розвитку рекреаційних досліджень, вивчення основних концепцій та теорій, що є підґрунтям рекреалогічного підходу;

аксіологічний вимір – формування системи цінностей, орієнтованих на здоров'я, гармонію з природою, культуру спілкування;

ноологічний вимір – знайомство з мистецтвом, традиціями, культурними практиками, що розширюють світогляд; досвід естетичного споглядання, духовного піднесення, відновлення внутрішньої гармонії;

соціальний вимір – інтеграція особистості в колективні практики, сприяння відчуттю приналежності та солідарності;

когнітивний вимір – сприяння розвитку інтелектуальної допитливості, критичного мислення та творчого потенціалу;

життєві стратегії – усвідомлення значення гармонійного поєднання навчання, праці та відпочинку, планування життєвого балансу.

Зауважимо, окреслені позиції методології рекреалогічного підходу вважаємо за необхідне доповнити низкою наукових підходів, які є ключовими в проблемі методологічних засад рекреаційної діяльності як форми розвитку світогляду особистості, а саме:

системний підхід – рекреаційна діяльність постає як елемент цілісної структури життєдіяльності людини, взаємопов'язаний із працею, навчанням, комунікацією;

комплексний підхід – забезпечує розвиток особистості як цілісного суб'єкта культури, здатного усвідомлено

формувати власний світогляд, заснований на цінностях здоров'я, гармонії, творчості та соціальної взаємодії;

аксіологічний підхід – відображає формування ціннісних орієнтацій, гуманістичних смислів та світоглядних позицій особистості;

ноологічний підхід – пояснює рекреаційну діяльність як форму пошуку життєвого сенсу, внутрішньої гармонії та духовного розвитку;

психосоціальный підхід – акцентує увагу на інтеграції соціальної взаємодії та психологічного відновлення;

педагогічний підхід – розглядає рекреаційну діяльність не лише як засіб відпочинку та дозвілля, а й як дієву форму світоглядного виховання, яка інтегрує пізнання, виховання та розвиток у єдиний процес.

Загалом окреслене методологічне підґрунтя досліджуваної проблеми та логіка наукового пошуку зумовлюють необхідність ґрунтового та детального аналізу концепту «рекреаційна діяльність».

Щодо розуміння поняття «рекреаційна діяльність», то в Положенні про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України (Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, 2009) визначено, що *рекреаційна діяльність* – діяльність, спрямована на відновлення розумових, духовних і фізичних сил людини шляхом загальнооздоровчого й культурно-пізнавального відпочинку, туризму, санаторно-курортного лікування, любительського та спортивного рибальства, полювання тощо, а в оновленому Положенні (Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, 2022) уточнено ... шляхом створення умов для їх загальнооздоровчого й пізнавального відпочинку. Останнє є важливим у контексті досліджуваної проблеми, оскільки йдеться не тільки про оздоровлення, а й когнітив-

ний та ноологічний (Там само) аспекти рекреаційної діяльності. Підтвердженням зазначеного є твердження О. Колотухи, що рекреаційна діяльність (від лат. *recreatio* – відновлення) – комплексний вид життєдіяльності людини, спрямований на відпочинок, оздоровлення й задоволення духовних потреб у вільний від роботи час (Рекреаційна діяльність, 2025); В. Бабарицької, що рекреаційна діяльність становить систему заходів, пов'язаних із використанням вільного часу, для оздоровчої та культурно-пізнавальної діяльності людей на спеціалізованих територіях, розташованих поза межами їхнього постійного проживання (Бабарицька, 2004, с. 52) та І. Гродзинської, С. Нездоймінова, О. Гусевої, А. Замкової, які зазначили, виходячи з цього визначення, що особливу увагу слід звернути на дві особливості рекреаційної діяльності: зв'язок із певним типом часу і самоцінність процесу (важливий не лише результат, а й сам процес рекреаційної діяльності) (Основи рекреалогії, 2014, с. 24).

Загалом рекреаційна діяльність є важливим елементом сучасного суспільного життя, яка забезпечує відновлення фізичних, психічних, духовних сил людини; сприяє збереженню здоров'я та підвищенню якості життя. У контексті урбанізації та зростання темпу життя рекреаційна діяльність набуває особливої актуальності, оскільки вона дозволяє знизити стресове навантаження, покращити психоемоційний стан та забезпечити гармонійний розвиток особистості.

Рекреаційна діяльність охоплює різноманітні види активності та характеризується функційною різноманітністю, що знаходить свій вияв у частій зміні рекреаційних занять і можливості одночасного здійснення кількох видів занять на одній території (за умови наявності в рекреанта позитивних емоцій); можливістю комбінування її видів на основі врахування

взаємозамінності, взаємообумовленості і взаємовиключеності тих чи тих рекреаційних занять (ефективність рекреаційної діяльності визначається різноманітністю комбінування різних видів рекреаційних занять, що забезпечує задоволення за одиницю часу більшої кількості рекреаційних потреб); циклічності – послідовною зміною рекреаційних занять через певний проміжок часу (Основи рекреалогії, 2014, с. 24–25). Формою активної рекреаційної діяльності може бути переключення з одного виду діяльності на інший. Отже, відмінна ознака активної діяльності – її різноманітність. Навіть переключення з одного виду розумової роботи на інший – відвідування театру, читання книг, слухання музики – також активна рекреаційна діяльність (Величко, 2013).

Рекреаційну діяльність можна класифікувати за різними критеріями:

– *за видами діяльності*: 1) діяльність, пов'язана з певним фізичним навантаженням (заняття спортом, прогулянки); 2) любительські заняття – мисливство, риболовля, збирання ягід і грибів, колекціонування та ін.; 3) долучення до світу мистецтва (відвідування театрів, концертних залів, художніх галерей та ін., а також творчість у сфері мистецтва – художня самодіяльність, заняття живописом, чеканкою та ін.); 4) інтелектуальна діяльність (самоосвіта, читання літератури, газет, журналів); 5) спілкування за інтересами та вільним вибором; б) розваги, що мають або активний (ігри, танці), або пасивний (відвідування видовищ) характер;

7) мандрівки заради задоволення (Геоекологія рекреаційних зон, 1996, с. 45);

– *за спрямованістю*: 1) лікувальна інсоляція, повітряні ванни, сон на повітрі, теренкур, застосування мінеральних вод, грязелікування, купання в басейні, приймання душі, ванни; 2) пізнавальна – читання, спілкування, телебачення, кінотеатри, виставки, театри, лекції, туризм; 3) діяльність за інтересами – садівництво, бджільництво, квітникарство, риболовля, колекціонування, фотографування, технічна творчість; 4) мобільна – самодіяльний туризм, пішохідні екскурсії, любительський спорт, рухливі ігри, танці, прогулянки (Геоекологія рекреаційних зон України, 1996, с. 44);

– *за формою активності*: активна (спорт, туризм, ігри на свіжому повітрі та ін.); пасивна (читання, перегляд фільмів, відвідування музеїв, театрів, бібліотек та н.);

– *за місцем проведення*: природне середовище (гори, ліси, водойми та ін.); міське середовище (парки, сквери, спортивні комплекси та ін.);

– *за тривалістю*: короткострокова (вихідні, одноденні заходи та ін.); довгострокова (відпустка, туристичні подорожі та ін.).

Зауважимо, що аналіз наукової літератури та фахових джерел дозволяє стверджувати про наявність множинності підходів до класифікації рекреаційної діяльності, її функцій у різних авторів. З метою забезпечення обґрунтованості результатів наукового пошуку представимо узагальнену систематизацію функцій рекреаційної діяльності (див. табл. 1).

Таблиця 1

Функції рекреаційної діяльності

Функції	Характеристики функцій рекреаційної діяльності
методико-біологічна	зниження захворюваності, збільшення тривалості життя людей; збільшує можливості до відтворення генетично здорового потомства (В. Величко)
регенераційна	відпочинок, реституція сил після роботи й виконання домашніх обов'язків, відновлення біопсихічного потенціалу людини (О. Андрєєва)

Функції	Характеристики функцій рекреаційної діяльності
оздоровча	виявляється в оптимізації організму людини і стані її фізичного здоров'я. З метою формування, відновлення, зміцнення і збереження здоров'я необхідно рекомендувати проводити активний відпочинок на природі та в місцях, призначених для рекреаційних заходів (Т. Парфіненко; В. Бабарицька); рекреаційна діяльність допомагає відновити фізичні та психологічні сили людини. Спорт, відпочинок на природі, санаторно-курортне лікування сприяють покращенню здоров'я, підвищенню рівня фізичної активності та зниженню стресу (Н. Сидорчук; Л. Кучинська)
економічна	функція рекреаційної діяльності полягає в розширеному відтворенні робочої сили, підвищенні продуктивності праці, збільшенні фонду робочого часу. Рекреація сприяє розвитку сфери обслуговування населення, вирівнюванню рівня розвитку районів, раціональному, науково обгрунтованому використанню природних багатств краю (В. Величко); рекреаційна діяльність є важливим елементом економіки, особливо в туристично привабливих регіонах. Вона створює робочі місця, розвиває інфраструктуру та стимулює економічний розвиток регіонів (І. Гродзинська, С. Нездоймінов, О. Гусева, А. Замкова)
соціально-світоглядна	поширення знань і уявлень про світ, різноманітні явища, знайомство з новими людьми і країнами (О. Андрєєва); полягає в пізнанні навколишнього світу, спілкуванні людини з природою. Вона знаходить відображення в рості творчої активності, розширенні кругозору, покращенні психологічного клімату в трудових колективах (В. Величко); сприяє формуванню світоглядних орієнтирів та картини світу особистості (В. Данильчук)
соціальна	рекреаційна діяльність сприяє соціалізації, розвитку комунікативних навичок, установленню та підтримці соціальних зв'язків. Вона може об'єднувати людей різного віку, професій та інтересів (В. Данильчук)
психологічна	відпочинок і рекреація допомагають зняти психічне напруження, покращити емоційний стан і підвищити загальний рівень щастя та задоволеності життям. Вони сприяють гармонізації внутрішнього стану людини (Л. Кучинська)
культурна	рекреаційна діяльність включає відвідування культурних заходів, музеїв, театрів, участь у культурних традиціях і святах. Це сприяє збереженню та розвитку культурної спадщини, підвищенню загальної культури та духовного розвитку особистості (В. Данильчук)
освітня	пов'язана з розширенням пізнавальних, освітніх здібностей особистості. У процесі рекреаційної діяльності розширюються межі самоосвіти, ерудиції, пізнання, широко використовуються змагання у творчо-інтелектуальній діяльності, проведення пізнавальних екскурсій (Т. Парфіненко; Л. Кучинська)
виховна	забезпечує формування позитивного ставлення людини до ведення здорового способу життя, виховує толерантність, уміння працювати в команді та отримувати від рухових вправ позитивні емоції та задоволення (Т. Парфіненко)
екологічна	рекреація сприяє екологічному вихованню та підвищенню усвідомленості щодо важливості охорони навколишнього середовища. Вона також може стимулювати збереження природних ресурсів та розвиток екологічного туризму (Н. Фоменко)

Функції	Характеристики функцій рекреаційної діяльності
креативна	творча реалізація особи в процесі рекреаційної активності (заняттях, формах), досягнення чого є неможливим у процесі трудової діяльності (О. Андрєєва); формування креативного мислення в процесі рекреаційної діяльності (В. Данильчук)
компенсаційна	компенсація, вирівнювання різноманітних недоліків – недоліку рухової активності, розваги й забави тощо (О. Андрєєва)
профілактична	профілактика і протидія відхиленням у фізичному розвитку та психофізіологічному людині, а також високоінтенсивних психічних та фізичних навантажень (О. Андрєєва; Л. Кучинська)
корекційна	корекція фізичного, психоемоційного стану людини засобами рекреаційних ресурсів (В. Данильчук, О. Караман)

Окреслені функції не є вичерпними, взаємодіють між собою, створюючи комплексний рекреаційний вплив на світогляд особистості, її ціннісні орієнтири й життєві орієнтири та суспільство загалом.

Однією з головних особливостей рекреаційної діяльності є її добровільний характер. Людина сама обирає види діяльності, які їй приносять задоволення та сприяють відновленню сил. Друга важлива характеристика – це комплексність. Рекреаційна діяльність включає фізичні, психічні, соціальні та культурні аспекти, що дозволяє говорити про її вплив на всі рівні життя людини.

Зауважимо, що рекреаційна діяльність відіграє важливу роль у процесі соціалізації, оскільки більшість її форм передбачають взаємодію з іншими людьми та інтеграцію в соціальні групи. Соціально-психологічний аспект рекреаційної діяльності проявляється в її ролі у зміцненні соціальних зв'язків, налагодженні емпатійно-перцептивної сфери, зняттю соціальної і психологічної напруженості та ін. Спільні види відпочинку, такі як групові поїздки, спортивні ігри або культурні заходи, сприяють формуванню почуття колективізму, покращенню комунікації між людьми та зміцненню соціального капіталу.

Безумовно, рекреаційна діяльність нерозривно пов'язана з культурним роз-

витком суспільства. Культурні традиції, рівень розвитку інфраструктури та соціальні норми визначають характер та зміст рекреаційної активності. У різних культурах існують специфічні форми відпочинку, які впливають на вибір і характер рекреаційної діяльності та рекреаційних ресурсів, наприклад, у східних культурах популярні медитації та оздоровчі практики, тоді як у західних – активні види спорту та екстремальні види відпочинку.

Рекреаційна діяльність у педагогічному контексті постає не лише як форма організації дозвілля, а й як важливий освітньо-виховний інструмент, спрямований на формування світоглядної культури особистості. Освітнє середовище забезпечує особливі умови для інтеграції рекреаційних практик у освітній процес, що дозволяє поєднувати завдання збереження здоров'я, розвитку творчого потенціалу та формування ціннісних орієнтацій.

Зауважимо, що педагогічний вимір рекреаційної діяльності ґрунтується на: інтеграції рекреаційних технологій в освітній процес (фізкультурно-оздоровчі програми, мистецькі та культурологічні практики, еко- та арт-технології та ін.); створенні рекреаційно-освітніх просторів (релакс-зони, клуби за інтересами, оздоровчі табори, цифрові рекреаційні платформи та ін.), які сприяють і відновленню

особистісних ресурсів, і розвитку світогляду; формуванні рекреаційної компетентності особистості – умінні планувати дозвілля, відновлювати сили, інтегрувати духовні, інтелектуальні та фізичні ресурси у власну життєдіяльність.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Здійснений аналіз дозволяє стверджувати, що рекреаційна діяльність у сучасних умовах постає не лише як форма відпочинку та оздоровлення, а й як потужний методологічний ресурс розвитку світогляду особистості. Рекреаційна діяльність має розглядатися як методологічно обґрунтована форма розвитку світогляду, оскільки виконує широкий спектр функцій, що в комплексі забезпечує її унікальний потенціал у процесі формування гармонійної та стійкої до викликів сучасності особистості. Педагогічний вимір рекреаційної діяльності розкриває нові можливості, адже спрямований на інтеграцію оздоровчих, культурних та ціннісно зорієнтованих практик у освітнє середовище.

Перспективи подальших досліджень убачаються в розробці конкретних педагогічних стратегій і програм, спрямованих на інтеграцію рекреаційної діяльності в освітній та виховний процеси, а також у розширенні емпіричної бази шляхом вивчення впливу різних видів рекреаційної діяльності на світоглядні орієнтири особистості.

Література

Андрєєва О. В. Фізична рекреація різних груп населення : монографія. Київ : ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. 280 с.

Бабарицька В. К., Малиновська О. Ю. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Київ : Альтерпрес, 2004. 288 с.

Величко В. В. Організація рекреаційних послуг : навчальний посібник / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. 202 с.

Геоecологія рекреаційних зон України. Київ : Нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 1996. 200 с.

Кучинська Л. Ф. Рекреалогічні засади збереження професійного здоров'я педагогічних працівників у системі методичної роботи закладів дошкільної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир, 2021. 355 с.

Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України «Про затвердження Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України» від 26.07.2022 р. № 256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1043-22#Text>

Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України» від 22.06.2009 р. № 330. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0679-09#Text>

Основи рекреалогії (економіко-екологічний та маркетинговий аспект) : навчальний посібник / І. О. Гродзинська, С. Г. Нездоймінов, О. В. Гусєва, А. В. Замкова. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 264 с.

Павлов В. І., Черчик Л. М. Рекреаційний комплекс Волині: теорія, практика, перспективи / НАН України, Ін-т регіональних досліджень. Луцьк : Надстир'я, 1998. 122 с.

Парфіненко Т. Рекреаційна діяльність як спосіб оздоровлення студентської молоді. *Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід : матеріали XI наукової конференції з міжнародною участю.* Львів, 2017. С. 170–174.

Рекреалогія. Колотуха О. В. *Спортивний туризм та активна рекреація: географія, систематизація, практика (словник-довідник).* URL: <https://geohub.org.ua/node/2259>

Сидорчук Н. Г. Фізична культура і психологічний тренінг : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 104 с.

Стафійчук В. І. Рекреалогія : навчальний посібник. Херсон : ОЛДІ ПЛЮС, 2017. 428 с.

Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.

References

- Andrieieva, O. V.** (2014). Fizychna rekreatsiia riznykh hrup naseleння [Physical Recreation of Different Population Groups]. Kyiv: NVP Polihrafservis [in Ukrainian].
- Babarytska, V. K., & Malynovska, O. Yu.** (2004). Menedzhment turyzmu. Turpereitynh [Tourism Management. TOUR OPERating]. Kyiv: Alterpres [in Ukrainian].
- Velychko, V. V.** (2013). Orhanizatsiia rekreatsiinykh posluh [Organization of Recreational Services]. Kharkiv: KhNUMH [in Ukrainian].
- Heoekolohiia rekreatsiinykh zon Ukrainy** [Geoecology of Recreational Zones of Ukraine]. (1996). Kyiv [in Ukrainian].
- Kuchynska, L. F.** (2021). Rekreolohichni zasady zberezhenia profesiinoho zdorov'ia pedahohichnykh pratsivnykiv u systemi metodychnoi roboty zakladiv doshkilnoi osvity [Recreological Principles of Preserving Teachers' Professional Health in the Methodological Work System of Preschool Education Institutions]. *Candidate's thesis*. Zhytomyr [in Ukrainian].
- Nakaz Ministerstva zakhystu dovkillia ta pryrodnykh resursiv Ukrainy** «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro rekreatsiinu diialnist u mezhakh terytorii ta ob'iektiv pryrodno-zapovidnoho fondu Ukrainy» vid 26.07.2022 r. № 256 [Order of the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine «On approval of the Regulation on recreational activities within the territories and objects of the nature reserve fund of Ukraine», dated July 26, 2022, No. 256]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1043-22#Text> [in Ukrainian].
- Nakaz Ministerstva okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha Ukrainy** «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro rekreatsiinu diialnist u mezhakh terytorii ta ob'iektiv pryrodno-zapovidnoho fondu Ukrainy» vid 22.06.2009 r. № 330 [Order of the Ministry of Environmental Protection of Ukraine «On approval of the Regulation on recreational activities within the territories and objects of the nature reserve fund of Ukraine», dated June 22, 2009, No. 330]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0679-09#Text> [in Ukrainian].
- Hrodzynska, I. O., Nezdoinin, S. H., Hu-sieva, O. V., & Zamkova, A. V.** (2014). Osnovy rekreolohii (ekonomiko-ekolohichni ta marketynhovi aspekt) [Fundamentals of Recreation (Economic-Ecological and Marketing Aspect)]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
- Pavlov, V. I., & Cherchyk, L. M.** (1998). Rekreatsiinyi kompleks Volyni: teoriia, praktyka, perspektyvy [Recreational Complex of Volyn: Theory, Practice, Prospects]. Lutsk: Nadstyyria [in Ukrainian].
- Parfinenko, T.** (2017). Rekreatsiina diialnist yak sposib ozdorovlennia studentskoi molodi [Recreational activity as a way of improving students' health]. *Heohrafiia, ekonomika i turyzm: natsionalnyi ta mizhnarodnyi dosvid – Geography, Economy and Tourism: National and International Experience: Proceedings of the XI Scientific Conference with International Participation*. (pp. 170–174). Lviv [in Ukrainian].
- Kolotukha, O. V.** (Ed.). Rekreolohiia [Recreation]. *Sportyvnyi turyzm ta aktyvna rekreatsiia: heohrafiia, systematyzatsiia, praktyka (slovyk-dovidnyk) – Sports Tourism and Active Recreation: Geography, Systematization, Practice (Dictionary-Reference)*. Retrieved from <https://geohub.org.ua/node/2259> [in Ukrainian].
- Sydorchuk, N. H.** (2017). Fizychna kultura i psykholohichni treninh [Physical Culture and Psychological Training]. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].
- Staffichuk, V. I.** (2017). Rekreolohiia [Recreation]. Kherson: OLDI PLUS [in Ukrainian].
- Fomenko, N. V.** (2007). Rekreatsiini resursy ta kurortolohiia [Recreational Resources and Balneology]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury [in Ukrainian].

**Данильчук В. В., Караман О. Л.
Методологічні засади рекреаційної
діяльності як форми розвитку світогляду
особистості**

У статті здійснено науково-методологічний аналіз рекреаційної діяльності як чинника розвитку світогляду особистості в умовах сучасного суспільства, що розглядається не лише як спосіб відновлення фізичних і психоемоційних ресурсів, а й як значущий педагогічний та культурно-освітній феномен, здатний формувати ціннісні орієнтації, життєві стратегії та духовно-моральні установки людини.

Методологічну основу досліджуваної проблеми становлять рекреологічний, системний, комплексний, аксіологічний, ноологічний, психосоціальний і педагогічний підходи. Визначено, що саме поєднання рекреаційних практик із процесами навчання, соціалізації та виховання сприяє формуванню гармонійної, ціннісно зорієнтованої особистості, здатної до саморозвитку й конструктивної взаємодії із соціокультурним середовищем.

У статті доведено, що педагогічний вимір рекреаційної діяльності реалізується через інтеграцію рекреаційних технологій у освітній процес, створення рекреаційно-освітніх просторів та формування рекреаційної компетентності особистості. Це дозволяє розглядати рекреаційну діяльність не лише як чинник оздоровлення, але і як важливий інструмент світоглядного розвитку, своєрідний «каталізатор» світоглядного зростання особистості, що гармонізує фізичні, психічні, когнітивні та духовні ресурси людини.

Ключові слова: рекреаційна діяльність, методологічні засади, світогляд особистості, ціннісні орієнтації, соціалізація, педагогічний вимір.

**Danylchuk V. V., Karaman O. L.
Methodological Foundations of Recreational
Activity as a Form of Personality's
Worldview Development**

The article offers a scientific and methodological analysis of recreational activity as a factor contributing to the development of an individual's worldview in the context of modern society. Recreational activity is viewed not only as a means of restoring physical and psycho-emotional resources but also as a significant pedagogical and cultural-educational phenomenon capable of shaping value orientations, life strategies, and spiritual and moral attitudes.

The methodological framework of the study integrates recreational, systemic, complex, axiological, noological, psychosocial, and pedagogical approaches. It is demonstrated that the combination of recreational practices with learning, socialization, and upbringing processes facilitates the formation of a harmonious, value-oriented personality capable of self-development and constructive interaction with the sociocultural environment.

The article argues that the pedagogical dimension of recreational activity is realized through the integration of recreational technologies into the educational process, the creation of recreational and educational spaces, and the development of recreational competence. This allows recreational activity to be understood not only as a health-preserving factor but also as an important tool for worldview development – a kind of “catalyst” for personal growth that harmonizes physical, mental, cognitive, and spiritual resources.

Keywords: recreational activity, methodological foundations, worldview, value orientations, socialization, pedagogical dimension.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

